

Netwerk Nederlands als bronnentaal

Het nieuwe netwerk 'Nederlands als bronnentaal' beoogt met steun van de Taalunie het gebruik van de talloze Nederlandstalige documenten over de hele wereld te bevorderen. Het netwerk wil collega's uit de Internationale Neerlandistiek en geïnteresseerden met elkaar in contact brengen om de drempel voor het gebruik van deze waardevolle en opmerkelijke archieven te verlagen. Ook biedt het netwerk trainingen aan via het leercentrum van de Taalunie.

Nederlandstaligen staan bekend om hun grote mobiliteit. Dat is een historisch gegeven, want al in de Middeleeuwen zijn mensen uit de Lage Landen overal in Europa te vinden. Sinds het begin van de zeventiende eeuw reizen ze zelfs over de hele wereld. Met name in Afrika en Azië zijn Nederlandstaligen al sinds vier eeuwen actief; ook in Noord- en Zuid-Amerika zijn ze op veel plaatsen te vinden. Tegenwoordig werken de Nederlandstalige landen samen met hun partners over de hele wereld; in vroegere tijden ging het om handel, maar ook om kolonisatie.

De langdurige aanwezigheid van Nederlandstaligen over de hele wereld heeft allerlei materiële en immateriële sporen achtergelaten. De talrijke documenten die her en der in de archieven berusten zijn hier een uitstekend voorbeeld van. Ze springen minder in het oog dan de talloze gebouwen, maar hun culturele waarde is immens. Alleen al de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) heeft 25 miljoen Nederlandstalige documenten achtergelaten in archieven in vrijwel heel Azië. Een ander emblematisch voorbeeld is het Arsip Nasional Republik Indonesia (ANRI) in Jakarta. Maar liefst 17 kilometer Nederlandstalige archieven worden door het ANRI beheerd, waaronder 2,5 kilometer uit het VOC-tijdperk. Nederlandstalige archieven en documenten zijn op kleinere schaal te vinden van Japan tot Sri Lanka, en van India tot in Afrika. Ook in zowel Noord- als Zuid-Amerika zijn er Nederlandstalige bronnen in bibliotheken en archieven. Alleen al in Suriname en de Antillen gaat het om substantiële hoeveelheden. Ook in Europa zijn er volop Nederlandstalige bronnen te vinden, zoals de vele oude drukken uit de Lage Landen in bibliotheken in Centraal en Noord-Europa.

De aard van de Nederlandstalige documenten wereldwijd is zeer uiteenlopend. Zo is het oudste Europese object dat in Australië bewaard wordt een tinnen bord met een Nederlandstalige tekst. Het werd in 1616 achtergelaten op de Australische westkust door de bemanning van een VOC-schip. Een ander bijzonder voorbeeld is het verslag dat Hendrik Hamel (1630-1692) maakte van zijn lange verblijf in het toen voor de buitenwereld gesloten Korea. Hij was er in 1653 als schipbreukeling aangeland en leefde tot 1666 in Korea met een aantal lotgenoten. In 1666 ontsnapte hij, en maakte de oversteek naar Japan, waar de Nederlanders op Deshima een handelspost hadden. Zijn verslag is de eerste Europese beschrijving van Korea, toen *terra incognita* voor buitenlanders. Deze schat aan informatie maakt onderdeel uit van het VOC-archief. De overgeleverde versie belandde er via de handelspost in Kanton (zie foto).

Voor wie?

Nederlandstalige bronnen zijn niet alleen voer voor academici en boekenwormen. De verscheidenheid aan documenten en archieven maakt ze boeiend voor een scala aan geïnteresseerden. Linguïsten kunnen zich storten op de taal van de eeuwenoude

documenten. Andere wetenschappers kunnen hun hart ophalen aan oude boeken en archiefstukken die veel vertellen over de wereld in het heden en het verleden. Voor genealogen zijn de doopregisters een essentiële bron. En de Generale Missiven van de VOC geven een unieke blik in de ontwikkelingen in Azië in de 17^e en 18^e eeuw. En er valt nog veel meer te ontdekken in de Nederlandstalige bronnen.

Voor een deel zijn deze stukken ontsloten dankzij digitalisering; van miljoenen documenten zijn er tegenwoordig ook transcripties en soms zelfs vertalingen online beschikbaar. Maar veel bronnen wachten ook nog in archieven en bibliotheken op hun ontdekker. Iedereen met interesse voor de Nederlandse taal in het heden en het verleden kan zich deze documenten eigen maken.

Het netwerk Nederlands als Bronnentaal beoogt het gebruik van Nederlandstalige bronnen te stimuleren. De oudste bronnen zijn allemaal handgeschreven. Om academici en geïnteresseerden te helpen met het ontcijferen en begrijpen van de oude stukken, hebben Frans Blom en Arlette Verdonk met steun van de Taalunie een Moodle-cursus paleografie ontwikkeld. De cursus 'Nederlands als bronnentaal' is beschikbaar op het Leercentrum van de Taalunie¹.

Ook kunnen we veel van elkaar leren door onze ervaringen te delen. Het netwerk wil daarom meerdere bijeenkomsten organiseren om (toekomstige) gebruikers van Nederlandstalige bronnen met elkaar in contact te brengen en casussen te presenteren.

Contact

Geïnteresseerd in het netwerk Nederlands als bronnentaal? Zin om deel te nemen aan de activiteiten van het netwerk? Neem contact op met Andreas Nijenhuis-Bescher:
andreas.nijenhuis@former.eui.eu

¹ Moodle 'Nederlands als bronnentaal':
<https://leercentrum.taalunie.org/course/view.php?id=74>